
II DOMINANTTIHÄSSÄKKÄ

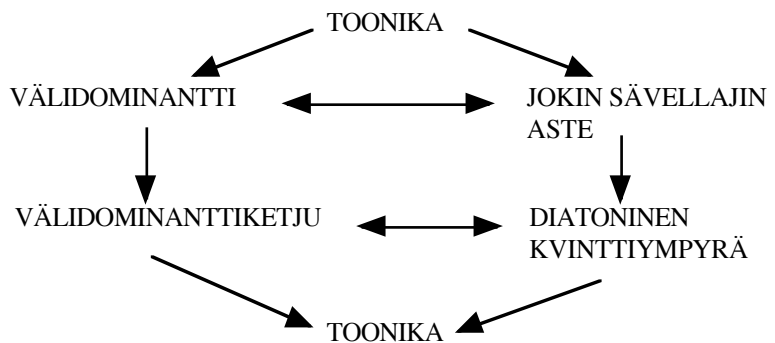
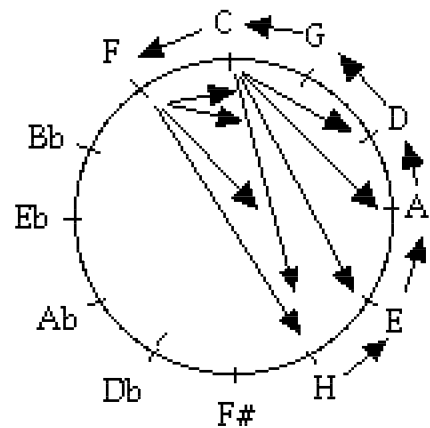
---

4. Funktionaalinen harmonia, välidominantti-periaate

Mikä tahansa sointu voi tulla I asteen soinnun jälkeen. Myös IV aste on vapaa liikkumaan ainakin mille tahansa sävellajin soinnuista. Niinpä soinnutus voidaan aloittaa säkeen tai säkeistön lopusta kohti säkeen aloitettava I astetta huolehtimatta I asteen ja ?-asteen liitoksesta. Takaperoinen soinnutus tehdään funktionaalisen harmonian periaatteilla (pääsääntöisesti kvinttiympyrää pitkin), jolloin saadaan voimakas kuljetus kohti säkeen loppua.

Tutkaile viereistä diatonista kvinttiympyrää sekä alla olevaa kaaviota sointujen etenemisestä.

Diatoninen kvinttiympyrä C-duurissa

Soinnutus voidaan siis aloittaa säkeen tai säkeistön lopusta: todetaan säkeen lopun kohdesointu, yleensä I aste, ja peruutetaan alkuunpäin käyttäen valinnan mukaan diatonista, dominanttista tai II-V -sointuyhdistelmän kvinttiketjua. (Aina ei tällainen soinnutustapa sovi melodiaan. Seuraavassa luvussa on kerrottu, miten menetellä, jos dominanttisointu ei sovi melodiaan.)

Soinnut valitaan siten, että käytetään tonaalisia peruspurkauksia, joista tyypillisin – ja voimakas – on kvinttisuhte alas (tai kvartti ylös). Ensimmäisen asteen edelle voidaan yleensä laittaa dominanttisointu (G7 – C), vastaavasti dominantin edelle

kelpaa II aste (Dm7 – G7) tai dominantin dominantti (D7 – G7) jne. Edellä mainitut sointuketjut rakentuvat C-duurissa seuraavasti:

Diatoninen sointuketju: C ← Hm7-5 ← Em7 ← Am7 ← Dm7 ← G7 ← C

C F C F Hm7-5 Em7 Am7 Dm7 G7 C

Dominanttinen sointuketju: C ← H7 ← E7 ← A7 ← D7 ← G7 ← C

C F C F H7-5 E7 A7 D7 G7 C

II-V -sointuketju: C (← H7) ← Em7 ← A7 ← Dm7 ← G7 ← C

C F C F H7-5 Em7 A7 Dm7 G7 C

Lopullinen soinnutus voi olla myös näiden kolmen yhdistelmä.

Yksittäinenkin dominantin lisäys jonkin soinnun eteen saattaa piristää tunnelmaa – aina ei tarvitse rakentaa edellisten tapaisia ketjuja.

Bb7 Eb6/9

5. Sijaisdominanti

Yleisesti käytetty keino korvata sointu toisella on käyttää perussävelstä tritonuksen päässä olevaa sointua. Tätä käytetään pääasiassa V asteen dominanttiseptimisointua korvattaessa siten, että tämän soinnun tilalla soitetaan vähen-

netyn kvintin tai ylinousevan kvartin päässä oleva dominanttiseptimisointu (C7, F → F#7, C). C7:n ja F#7:n terti ja septimi ovat enharmonisesti samoja säveliä muodostaen jännitteisen tritonus-intervallin, sointujen tendenssi on sama. Sijaisdominantin käytöllä luodaan voimakkaan karakterin (kromaattisesti) laskeva bassolinja ja tavoitellaan jännittävää melodiarmoniaa.

Yhteinen tritonus

C7 F#7

Sijaisdominantin tuoma jännite riippuu melodian sävelestä. Mikäli melodiassa on alkuperäisen dominantin perussävel tai nooni, tulee sijaisdominanttiin kvintin muunnos, joka antaa voimakkaan dissonoivan soinnin. Käytä siis maun mukaan. Seuraavassa on verrattu kromaattista asteikkoa kahteen tritonussuhteiseen dominanttiin. Huomaa, kuinka kaksi säveltä ei kelpaa kummankaan soinnun sointu- tai lisäsäveleksi. Miksi? Katso, mitä intervaleja ne (f ja h) ovat.

F#7	-5	5	+5	13	7	1	-9	9	+9	3
C7	1	-9	9	+9	3	+11	5	+5	13	7

Varmin tapaus sijaisdominantin käyttöön on tilanne, jossa melodiassa on korvattavan soinnun terssi tai septimi.

Sijaisdominantilla korvaamista voi kokeilla myös mollisointuihin, mikäli sointu johtaa kvintin päässä alapuolella olevaan sointuun.

Esimerkiksi:	alkuperäinen	korvataan
	Dm7 – G7	Ab7 – G7
	Em7 – Am7	Bb7 – Am7
	Am7 – Dm7	Eb7 – Dm7

Dominantisointu on laajenemis- ja muuntelumahdollisuuksiensa ansiosta helppo sointu laittaa mihin vain. On kuitenkin huomattava, että jos melodia on soinnun:

1. kvartti, se korvataan pidätyssoinnulla (sus4)

2. muunnesävel, sen korvaa sijaisdominantti
3. maj7, sen korvaa sijaisdominantti sus4 (C7 → F#7sus4)

C^7sus^4 F^7 E^7sus^4
 C^6 $F\#^7$ H^7 E^7 A^7 D^7 G^7 C^7 $Fmaj^7$

Edellisessä esimerkissä on lähdetty takaperin kohdesoinnusta dominanttisilla soinnuilla ja tehty melodian vaatimat muutokset. Kyseessä on esimerkki, normaalisti neljä dominanttisointua on pisin järkevä ketju – kvinttisuhteisia sointuja voi olla peräkkäin enemmänkin, jos sointutyypeissä on vaihtelua.

6. V → II – V

Jos dominanttisointu on usean tahdinosan mittainen, saadaan harmonista liikettä korvaamalla alkuosa II asteen soinnulla: $G^7 \rightarrow Dm^7 - G^7$

Am^7 D^7 G
 D^7 G